

ПСИХОЛОГІЯ / ПСИХОЛОГИЯ

УДК 159.9

*Римма Кириченко
(Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття розкриває теоретичний аналіз проблеми викладання психології студентам технічних закладів вищої освіти.

Ключові слова: психологічні знання, навчання, навчальний процес, майбутній фахівець.

Підвищення вагомості особистісного фактору серед пріоритетних цінностей суспільства, гуманізація всіх сфер людських відносин обумовлює підвищення уваги до вивчення психології. Саме психологію сьогодні справедливо називають методологією людського життя, адже лише компетентне, психологічно грамотне вирішення людиною численних зовнішніх і внутрішніх проблем може забезпечити відносно комфортне і продуктивне існування особистості в умовах швидкозмінного суспільства, яке постійно ускладнюється.

Психологія є органічною частиною професійної підготовки, хоча і дещо поступається за обсягом і значущістю профілюючим предметам. На непсихологічних факультетах психологія найчастіше викладається як загальноосвітній предмет. Це призводить до таких наслідків:

- 1) студенти зорієнтовані на наукову діяльність, яка в їх уявленні не містить психології;
- 2) неготовність студентів до вивчення психолого-педагогічних дисциплін, роль яких у майбутній професійній діяльності вони не розуміють;
- 3) студенти не мотивовані на вивчення психології;
- 4) негативне ставлення викладачів основних кафедр, які вважають, що вивчення педагогіки і психології є зайвою витратою навчального часу, воно лише відволікає студентів від вивчення «основних» предметів;
- 5) надмірна вимогливість студентів щодо якості викладання, особливо на старших курсах, наявність «комплексу елітарності»;
- 6) наявність у слухачів внутрішнього опору навчання, надмірна довіра власному, не психологізованому досвіду роботи;
- 7) надмірні очікування слухачів, які вважають, що викладач у мінімально короткий термін може і повинен надати їм готові рецепти покращення ситуації життя і вирішення професійних проблем.

Психологія як наука, яка посідає ключову позицію в системі наук про людину (згідно з класифікацією наук, що розроблена Б. Ананьєвим, Б. Кедровим, Ж. Піаже), повинна стати пріоритетною в освітньому процесі ЗВО. Оскільки, як цілком справедливо підкреслює В. Семиченко, в різних видах діяльності та міжлюдських взаємин люди зазнають величезних труднощів у спілкуванні, мають глибокі внутрішні конфлікти, не здатні зрозуміти, що відбувається з ними самими і з тими, що їх оточують. Мільйони людей різного віку могли б бути значно щасливішими й ефективнішими у навчанні, роботі, спілкуванні, якби розуміли психологічну суть тих подій, учасниками й активними дійовими особами яких вони є [4].

На нашу думку, викладання психології має особливу специфіку. У сьогоднішніх ЗВО психологія викладається більше з погляду науки, а не з погляду практичної потреби конкретної людини. Студенти набувають наукові знання, які ніяк не використовують у повсякденному житті. Тому, на наш погляд, більш ефективним сприйняття студентами психології як навчального предмета буде за умов, коли студенти самі визнають психологію необхідною як у професійній діяльності, так і для процесу життєдіяльності в цілому, тобто за наявності у студентів внутрішньої мотивації. Також для викладання психології необхідна особлива послідовність подання матеріалу та процедур роботи з психологічною

інформацією. Саме відповідно до цієї послідовності і повинен організовуватися навчальний процес.

Навчання студентів – це дія на їх психіку і діяльність з метою озброєння знаннями, вміннями, навиками. Проте останні не вичерпують результатів навчання. В ході навчання на основі його змісту розвиваються різні сторони психіки студентів, формується особа майбутнього фахівця в цілому. Навчання має безпосереднє значення для вдосконалення наукового світогляду, розвитку інтелектуальних і професійних якостей. Мета навчання – це те, до чого прагне навчання, майбутнє, на досягнення якого спрямовуються його зусилля. Кінцева мета навчання – це формування цілісної, усебічно розвиненої, грамотної особи. Така особа – продукт правильного, успішного навчання і освіти. Зміст учбового процесу – це те, чому потрібно учити підростаюче покоління, які знання відібрати з усіх багатств, накопичених людством; це система знань, умінь, відібраних для вивчення в певному, конкретному типі навчального закладу. Зміст завжди вимагає враховувати: систему потреб та інтересів (соціальних і особових); систему можливостей (реальну і гнучку); досягнення науки (швидке реагування і впровадження в освітній процес); необхідність гуманізації й гуманітаризації змісту при мудрій стратегії й тактиці розвитку освіти. [2]

В обов'язок вищої школи входить не лише надання глибоких і міцних знань, але і прагнення до того, щоб ці знання ставали внутрішніми переконаннями студентів, набували дієвого характеру, реалізуючись в теоретичній і практичній роботі майбутніх молодих фахівців. Заклад вищої освіти також повинен навчити їх тому, як надалі самостійно набувати нові знання, без яких немислимий прогрес суспільства і окремої особи.

Одним з істотних ресурсів підвищення ефективності навчально-виховного процесу ЗВО є повніше використання потенціалу самих студентів, підвищення їхньої активності у професійному становленні. В цьому напрямі вітчизняна педагогіка і психологія вищої школи працюють давно. Існує значна кількість досліджень, присвячених загальним і окремим проблемам професійної підготовки [5].

Щодо навчального матеріалу, то однією з проблем побудови навчальних курсів з психології для ЗВО є те, що здебільшого студентам викладається курс психології, зміст якого побудований на засадах домінування природничо-наукового підходу, і лише останнім часом визначився шлях використання гуманістичного спрямування. Уподобання психології природничим наукам призводить до втрати нею людської суб'єктивності, неповторності психічного життя людини. Через свій об'єктивізм на засадах природничонаукової парадигми психологія не здатна дійти до самої суті душі та відповісти на багато запитань, пов'язаних з духовним життям людини, її потребою у творчості, самореалізації, вмінням переборювати тиск середовища [3].

Безумовно, процес, що здійснюється у психології як академічній науці, має знайти відображення у викладанні психології як навчальної дисципліни. Але інтерес студентів до курсу психології нині здебільшого зумовлений їхнім уявленням про психологію як гуманітарну дисципліну. Викладачі повинні враховувати це при визначенні цілей викладання психології, а також доборі змісту навчальних курсів з психологічних дисциплін.

Викладач психології має:

- мати сформовану спрямованість на роботу з людьми;
- вміти працювати в режимі діалогу;
- володіти досконало навичками педагогічного і психоконсультаційного спілкування;
- знати досконало специфіку тієї професійної діяльності, до якої готуються студенти;
- орієнтуватись в широкому спектрі життєвих проблем, адже питання, з якими можуть звернутись студенти, можуть стосуватись різноманітних сфер життя. [1]

Отже, щоб, донести до свідомості студентів психологічні знання треба наповнити навчальний процес реальними смислами, які б стали дієвими засобами підвищення якості життя кожного учасника педагогічного процесу. А це можливо за умов високого професіоналізму викладача, його методологічної культури і методичної компетентності, спрямованості на потреби студентів, виховання молоді у дусі миру, гуманізму і демократії, поваги до прав людини, культурних цінностей і традицій інших народів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Боднарук О. В. Особливості навчання психології у вищих навчальних закладах / О. В. Боднарук // Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр./ Ун-т менедж. освіти НАПН України. – К., 2011. – Вип. 3. – С. 195-200.
2. Жуков С. М., Самойлов В. В. Викладання психологічних дисциплін у сучасних навчальних закладах: навч. посіб./ С. М. Жуков, В. В. Самойлов. – Артемівськ : ДонУЕП, 2015. – 435 с.
3. Психология и новые идеалы научности: материалы «круглого стола» // Вопросы философии. – 1993. – № 5. – С. 3-42.
4. Семиченко В.А. Пути повышения эффективности изучения психологии / В.А. Семиченко. – К. : Магістр-S, 1997. – 124 с.
5. Семиченко В. Рефлексивный поход в теории и практике высшей школы / В. Семиченко, В. Дикань // Післядипломна освіта в Україні, 2008. – № 1. – С. 49-66.

УДК 373.2:159.922.7

Олександра Ковальчук
(Київ, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВЛАСНОЇ ЗОВНІШНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті наведено теоретичне обґрунтування особливостей формування позитивного ставлення до власної зовнішності у дітей старшого дошкільного віку, розглянуто дане питання в контексті психолого-педагогічної проблеми. Описані форми і методи формування позитивного ставлення до власної зовнішності у дітей старшого дошкільного віку.

Ключові слова: ставлення, зовнішність, фізичне Я, образ тіла.

The article contains the theoretical substantiation of the peculiarities of forming a positive attitude to one's own appearance in older preschool children, discusses this issue in the context of a psychological and pedagogical problem. Forms and methods of forming a positive attitude to one's own appearance in older children are described.

Key words: attitude, appearance, physical self, body image.

У сьогочасному індустріальному суспільстві, в умовах вдосконалення технологій масових комунікацій та інтенсивного розвитку індустрії краси, активно постулюються ідеї про перевагу вродливих людей у суспільстві, нав'язуються нереалістичні шаблони, стандарти і переконання в тому, що успіх безпосередньо залежить від зовнішнього вигляду. Це в свою чергу змушує людей пред'являти до своєї зовнішності все більшу кількість вимог, у зв'язку з чим зростає відсоток незадоволених власним зовнішнім виглядом чоловіків, жінок та навіть дітей. Саме тому важливо здійснювати формування позитивного ставлення до власної зовнішності ще у дошкільному віці.

Позитивне ставлення в свідомості особистості до власного образу “Фізичного Я”, а також думка оточуючих істотно впливають на самооцінку особистості, а саме: позитивна оцінка образу “Фізичного Я” підвищує рівень позитивності Я-концепції в цілому, в той час як негативна оцінка знижує рівень загальної самооцінки.

У нормативно-правових документах, які регламентують діяльність закладів дошкільної освіти, а саме у Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні, Національній доктрині розвитку освіти наголошено на необхідності орієнтації освітнього процесу на особистість, формування в неї свідомого, ціннісного ставлення до навколишньої дійсності і самої себе. Так, Базовий компонент дошкільної освіти підкреслює важливість «виховання в дитини позитивного ставлення до